

MONITORING JUDIKATURY EVROPSKÉHO SOUDU PRO LIDSKÁ PRÁVA

OBDOBÍ: 3. ZÁŘÍ 2016 – 20. ŘÍJNA 2016

W. D. v. Belgie (stížnost č. 73548/13)**Datum rozhodnutí:** 6. září 2016

Závěr: *Je povinností členského státu zorganizovat systém psychiatrické detence pachatelů tak, aby byla respektována lidská důstojnost všech osob v detenci.*

Obsah: Stěžovatel je sexuální delikvent, který trpí duševní poruchou. Je umístěn v doživotní detenci na psychiatrickém oddělení věznice. Stěžovatel byl uvězněn v roce 2006, poté kdy sexuálně napadl dítě mladší 16 let. Podle zákona o sociální ochraně bylo proto rozhodnuto o jeho detenci, s odůvodněním že není trestně odpovědný a trpí duševní chorobou. Od roku 2007 byl stěžovatel umístěn v oddělení sociální ochrany ve věznici v Merksplas, kde zůstává dodnes. V průběhu let 2010 až 2015 byl opakovaně propouštěn na dovolenou pod dohledem pracovníka nebo rodinného příslušníka, se zákazem kontaktovat nezletilé, používat telefon a internet. Z různých psychiatrických zpráv vyplynulo, že má předpoklady k perverzi a pedofilii, je u něj vysoké riziko recidivy, trpí poruchami autistického spektra a bylo doporučeno aby byl umístěn do zařízení Vlámské agentury pro osoby s postižením (VAHP). Pokusy umístit jej ve „venkovním pobytovém centru“ dle doporučení VAHP však byly neúspěšné, částečně z důvodu nedostatku volných míst a částečně z důvodu psychiatrického profilu stěžovatele. V roce 2015 psychosociální oddělení rozhodlo, že jeho propuštění je vyloučeno, protože recidivoval a dopisoval si s nezletilými. Soud jednomyslně rozhodl o porušení čl. 3, čl. 5 odst. 1 a čl. 5 odst. 4 ve spojení s čl. 3 Úmluvy.

Poznámka: Soud zejména uvedl, že držení stěžovatele v zařízení, které není v jeho situaci příhodné, neumožňuje udržet ve smyslu čl. 5 odst. 1 e) Úmluvy návaznost mezi účelem a poměry zajištění. Stěžovatel je po více jak devět let držen ve věznici bez jakékoliv vhodné léčby a bez reálné vyhlídky na reintegraci do společnosti. Tato okolnost mu způsobila zvláště těžké útrapy přesahující nezbytnou míru utrpení, která je spojena s detencí. Soud připomněl, že skutečným důvodem držení stěžovatele na psychiatrickém oddělení nemocnice byla jen neexistence alternativy. Dle názoru Soudu belgický systém v době posuzovaných rozhodnutí neposkytoval stěžovateli účinný opravný prostředek,

kteřý by mu umožnil zjednat nápravu situace, jejíž obětí se stal, a předejít dalšímu porušování jeho práv. Situace stěžovatele vyplývala ze strukturálního nedostatku belgického systému psychiatrické detence. Soud proto aktivoval proces pilotního rozsudku a belgické vládě stanovil dvouletou lhůtu k nápravě situace. Na stejnou dobu odročil projednávání obdobných případů.

Související judikatura: rozsudek Velkého senátu ze dne 19. 2. 2009, *A. a ostatní v. Spojené království*, č. 3455/05, ECHR 2009, rozsudek ze dne 17. 11. 2015, *Bamouhammad v. Belgie*, č. 47687/13, rozsudek ze dne 9. 1. 2014, *Caryn v. Belgie*, č. 43687/09, rozsudek ze dne 10. 1. 2013, *Claes v. Belgie*, č. 43418/09, rozsudek ze dne 10. 1. 2013, *Dufoort v. Belgie*, č. 43653/09, rozsudek ze dne 25. 1. 2011, *Elefteriadis v. Rumunsko*, č. 38427/05.

Relevantní ustanovení: Čl. 3 (zákaz mučení), čl. 5 odst. 1 (právo na osobní svobodu a bezpečnost), čl. 5 odst. 4 (právo na přezkoumání zákonnosti zajištění v přiměřené době) Úmluvy o lidských právech a základních svobodách.

Alimov v. Turecko (stížnost č. 14344/13)**Datum rozhodnutí:** 6. září 2016

Závěr: *V situaci, kdy v tureckém právu chybí jasná a jednoznačná ustanovení upravující proces nařízení detence z důvodu probíhající deportace, není detence stěžovatele zákonná ve smyslu Úmluvy.*

Obsah: Stěžovatel je žadatelem o azyl. Jeho stížnost se týká zadržení v detenčním centru po 104 dnů z důvodu nadcházejícího vyhoštění. Stěžovatel se svou rodinou opustil Uzbekistán a odcestoval do Turecka údajně z důvodu pronásledování pro své náboženské přesvědčení. Stěžovatel v Turecku žil ilegálně, protože neměl prostředky na úhradu správního poplatku za povolení k pobytu, ač jeho manželka je ziskala. Následně byl stěžovatel zadržen tureckými orgány a pokutován při cestě z Turecka na Ukrajinu, kde jeho žena měla podstoupit léčbu. Současně mu byl zakázán pobyt v zemi na pět let. V květnu 2012 se stěžovatel se svou rodinou pokusil znovu vstoupit do Turecka; na letišti v Istanbulu však byl zadržen a umístěn do detenčního centra,

s tím že bude následně z Turecka vyhoštěn na Ukrajinu. Stěžovatelova nová žádost o azyl byla zamítnuta a stěžovatel proti tomu podal námitky. V souvislosti s tím pak byl přemístěn z letiště do jiného detenčního zařízení. Zde zůstal až do srpna 2012, kdy mu bylo vydáno dočasné povolení k pobytu za účelem vyřízení jeho azylové žádosti. Stěžovatel podal celou řadu stížností a namítal, že byl držen v ponižujících podmínkách, že řízení o jeho detenci bylo nezákonné, že nebyl nikdy informován o jeho důvodech a že neměl k dispozici řádné a účinné opravné prostředky. Soud rozhodl jednomyslně o porušení čl. 3, pokud jde o podmínky stěžovatelovy detence v letištním detenčním centru a odsunovém centru v Kumkapi, porušení čl. 5 odst. 1, 2, 4 a 5 Úmluvy a porušení čl. 13 Úmluvy ve spojení s čl. 3 Úmluvy, pokud jde o nedostatek účinných opravných prostředků k přezkumu podmínek detence.

Poznámka: Soud konstatoval, že prokazatelně v období od 4. května do 15. srpna 2012 byl stěžovatel držen v podmínkách, kdy neměl k dispozici minimální životní prostor. To bylo dále znásobeno faktem, že neměl možnost žádných vycházek. Dle názoru soudu tato zjištění – společně s délkou stěžovatelova nezákonného zadržování a možných obav, kdy nebylo zřejmé, kdy nezákonné zadržování stěžovatele skončí – samy o sobě postačují k závěru, že podmínky stěžovatelovy detence překročily nutně nezbytnou míru utrpení, které je nutně spojeno s detencí, a představují ponižující zacházení ve smyslu čl. 3 Úmluvy.

Související judikatura: rozsudek ze dne 22. 7. 2014, *A.D. a ostatní v. Turecko*, č. 22681/09, rozsudek ze dne 27. 7. 2010, *Abdolkhani a Karimnia v. Turecko*, (č. 2), č. 50213/08, rozsudek ze dne 21. 10. 2014, *Aliev v. Turecko*, č. 30518/11, rozsudek ze dne 13. 7. 2010, *Dbouba v. Turecko*, č. 15916/09, rozsudek ze dne 2. 6. 2015, *Kyriacou Tsiakkourmas a ostatní v. Turecko*, č. 13320/02, rozsudek ze dne 21. 10. 2014, *Musaev v. Turecko*, č. 72754/11.

Relevantní ustanovení: Čl. 3 (zákaz mučení), čl. 5 odst. 1 (právo na svobodu a osobní bezpečnost), čl. 5 odst. 2 (právo být seznámen s důvody zatčení), čl. 5 odst. 4 (právo na urychlené rozhodnutí o zákonnosti zajištění), čl. 5 odst. 5 (právo na odškodnění za nezákonné zajištění), čl. 13 (právo na účinné opravné prostředky) Úmluvy o lidských právech a základních svobodách.

Rozsudek Velkého senátu ve věci Khan v. Německo (stížnost č. 38030/12)

Datum rozhodnutí: 21. září 2016

Závěr: Pokračující přezkum stížnosti není dále ospravedlnitelný, jestliže německá vláda poskytla ujištění, že stěžovatelka nebude vyhoštěna na základě příkazu k vyhoštění ze 4. června 2009, proti němuž její stížnost směřovala.

Obsah: Stížnost se týká příkazu k vyhoštění stěžovatelky, státní příslušnice Pákistánu. Stěžovatelka v Německu spáchala vraždu ve stavu duševní nezpůsobilosti. Německý trestní soud následně rozhodl o její detenci v psychiatrickém zařízení a ustanovil jí opatrovníka. V nemocnici stěžovatelka zůstala až do roku 2011, kdy byla podmíněně propuštěna, nadále pracovala v nemocniční prádelně a byla umístěna do chráněného ubytování. V roce 2009 správní orgány rozhodly o jejím vyhoštění; s ohledem na povahu spáchaného činu měly za to, že stěžovatelka představuje nebezpečí pro veřejnou bezpečnost. Odvolání stěžovatelky byla zamítnuta. Stěžovatelka ve stížnosti uváděla, že její vyhoštění by bylo v rozporu s čl. 8 Úmluvy. Zejména uváděla, že s ohledem na léčbu, které se jí dostává, je její chování vyrovnanější a odnětí léčebných a sociálních služeb které v současnosti využívá, by vedlo ke zhoršení jejího duševního zdraví. V únoru 2016 vláda požádala soud o vyškrtnutí stížnosti, a uvedla, že státní orgány nevyhostí stěžovatelku na základě původního příkazu k vyhoštění, ale ten bude nahrazen novým příkazem k vyhoštění, proti němuž bude stěžovatelka mít možnost využít opravné prostředky vnitrostátního práva. Soud rozhodl o vyškrtnutí stížnosti podle čl. 37 odst. 1 c) Úmluvy.

Poznámka: Velký senát především uvedl, že stěžovatelce nehrozí nebezpečí, že bude vyhoštěna bezodkladně, ani v dohledné budoucnosti. S ohledem na subsidiaritu dohledového mechanismu založeného Úmluvou Velký senát dospěl k závěru, že pokračující přezkum stížnosti není v nastalé situaci dále ospravedlnitelný.

Související judikatura: rozhodnutí o vyškrtnutí stížnosti ze dne 4. 12. 2012, *Abdi Mohammed v. Nizozemí*, č. 2738/11, rozsudek ze dne 31. 10. 2013, *Atayeva a Burmann v. Švédsko*, č. 17471/11, rozhodnutí o vyškrtnutí stížnosti ze dne 6. 3. 2012, *Atmaca v. Německo*, č. 45293/06, rozsudek ze dne 18. 12. 2012, *B. Z. v. Švédsko*, č. 74352/11, rozsudek Velkého senátu ze dne 20. 12. 2007, *El Majjaoui a Stichting Toubá Moskee v. Nizozemí*,

č. 25525/03, rozhodnutí o vyškrtnutí stížnosti ze dne 15. 3. 2011, *F. I. a ostatní v. Spojené království*, č. 8655/10.

Relevantní ustanovení: Čl. 8 Úmluvy o lidských právech a základních svobodách (právo na respektování rodinného a soukromého života).

Červenka v. Česká republika (stížnost č. 62507/12)

Datum rozhodnutí: 13. října 2016

Závěr: Žádný z prostředků navržených vládou nemohl zajistit, aby bylo v přiměřené době rozhodnuto o zákonnosti stěžovatelova držení v ústavním zařízení.

Obsah: Stížnost se týká umístění stěžovatele do ústavu sociální péče proti jeho vůli. V roce 2005 byl stěžovatel zbaven právní způsobilosti s odůvodněním, že trpí alkoholickou demencí a není schopen samostatně právně jednat. Stěžovatel se několikrát snažil o navrácení právní způsobilosti, ale jeho žádosti byly vždy zamítnuty. Stěžovatel byl nejprve opakovaně přijat do psychiatrické léčebny v Bohnicích, následně byl proti své vůli umístěn do soukromého ústavu sociální péče a následně do léčebny dlouhodobě nemocných, odkud byl propuštěn v září 2011. Stěžovatel vyvíjel velkou litigační aktivitu, požadoval propuštění z ústavu a přezkum zákonnosti svého držení, uplatnil také nárok na náhradu škody. Stěžovatel nikdy neuspěl, buď proto, že nebyl právně způsobilý, nebo proto, že soudy jeho držení v ústavu považovaly za zákonné. Soud jednomyslně rozhodl o porušení čl. 5 odst. 1, čl. 5 odst. 4 i čl. 5 odst. 5 Úmluvy.

Poznámka: Soud konstatoval, že velmi brzy poté, kdy byl stěžovatel umístěn do ústavního zařízení, bylo z jeho jednání zřejmé, že v něm nechce pobývat. Zařízení přitom opustit nemohl. Byť byly podmínky pro jeho nedobrovolné držení v ústavu z hlediska tehdy platných vnitrostátních předpisů splněny, nelze je považovat za zákonné, protože neměl k dispozici žádnou ochranu proti svévoli. Za dostatečnou záruku nelze považovat souhlas opatrovníka se zadržováním stěžovatele. Neproběhl ani řádný soudní přezkum, jímž by soud rozhodl o zákonnosti nedobrovolného pobytu stěžovatele v ústavním zařízení a v případě zjištěné protiprávnosti by nařídil jeho propuštění. Soudy věc meritorně nepřezkoumaly, ale uzavřely ji s tím, že stěžovatel z důvodu zbavení svéprávnosti nebyl oprávněn udělit plnou moc

nevládní organizaci, která žalobu podala. Stěžovatel tedy neměl k dispozici ani žádné právní prostředky, jimiž by se domohl propuštění z ústavu.

Související judikatura: rozsudek ze dne 27. 7. 2013, *Abashev v. Rusko*, č. 9096/09, rozsudek Velkého senátu ze dne 15. 3. 2012, *Austin a ostatní v. Spojené království*, č. 39692/09, 40713/09 a 41008/09, rozsudek ze dne 18. 10. 2012, *Bureš v. Česká republika*, č. 37679/08, rozsudek ze dne 16. 10. 2012, *Kezdior v. Polsko*, č. 45026/07, rozsudek ze dne 27. 3. 2008, *Shtukaturov v. Rusko*, č. 44009/05, rozsudek ze dne 22. 11. 2012, *Sýkora v. Česká republika*, č. 23419/07.

Relevantní ustanovení: Čl. 5 odst. 1 (právo na svobodu a osobní bezpečnost), čl. 5 odst. 4 (právo na urychlené rozhodnutí o zákonnosti zajištění), čl. 5 odst. 5 (právo na odškodnění za nezákonné zajištění) Úmluvy o lidských právech a základních svobodách.

Vukota-Bojić v. Švýcarsko (stížnost č. 61838)

Datum rozhodnutí: 18. října 2016

Závěr: Stěžovatelka měla možnost se k důkazům získaným tajným sledováním vyjádřit a vnitrostátní soud řádně zdůvodnil, proč tyto důkazy v řízení připustil.

Obsah: Stěžovatelka se zranila při dopravní nehodě, když ji srazil motocyklista. Následně požádala o invalidní důchod. Po vzniku sporu s pojistitelem o výši invalidního důchodu, který si vyžádal několik let trvajícím soudním řízením, uplatnil pojistitel požadavek, aby stěžovatelka podstoupila nové vyšetření svého zdravotního stavu. Když to stěžovatelka odmítla, pojistitel si najal soukromé detektivy, kteří ji tajně sledovali. Důkazy, které si pojistitel takto opatřil, byly použity v soudním řízení, což vyústilo ve snížení stěžovatelce přiznaných sociálních dávek. Stěžovatelka namítala, že tajným sledováním bylo zasaženo do jejího soukromého života, a že tento důkaz neměl být v řízení připuštěn. Soud šesti hlasy k jednomu rozhodl o porušení čl. 8 a jednomyslně, že nebyl porušen čl. 6 Úmluvy.

Poznámka: Soud rozhodl, že aktivita pojistitele je spojena s odpovědností státu, protože dotčená pojišťovna je podle švýcarského práva považována za veřejný orgán. Uzavřel, že tajné sledování bylo zásahem do soukromého života stěžovatelky, ačkoliv probíhalo ve veřejném prostoru, protože vyšetřovatelé shromažďovali data systematicky

a za účelem zvláště určeného využití. Sledování také nebylo předvídáno zákonem, protože ustanovení švýcarského práva, na němž bylo založeno, nebyla dostatečně přesná. Zejména nebylo jasně upraveno ani to, kdy a jak dlouho může sledování probíhat, jak mají být údaje sledováním získané uchovávány a zpřístupňovány. Soud naproti tomu dospěl k závěru, že využití důkazů získaných sledováním v soudním řízení neúčinně proces nespravedlivým. Stěžovatelka měla možnost se k důkazům vyjádřit a vnitrostátní soud řádně zdůvodnil, proč byly tyto důkazy připuštěny.

Související judikatura: rozsudek ze dne 28. 7. 2007, *Association for European Integration and Human Rights a Ekimdzhiiev v. Bulharsko*, č. 62540/00, rozsudek Velkého senátu ze dne 10. 3. 2009, *Bykov v. Rusko*, č. 4378/02, rozsudek zedne 27. 5. 2014, *DeLaFlor Cabrerav. Španělsko*, č. 10764/09, rozsudek Velkého senátu ze dne 21. 1. 1999, *García Ruiz v. Španělsko*, č. 30544/96, ECHR 1999 I, rozsudek ze dne 18. 5. 2010, *Kennedy v. Spojené království*, č. 26839/05.

Relevantní ustanovení: Čl. 6 (právo na spravedlivý proces), čl. 8 (právo na respektování rodinného a soukromého života) Úmluvy o lidských právech a základních svobodách.

Rozsudek Velkého senátu ve věci Muršić v. Chorvatsko (stížnost č. 7334/13)

Datum rozhodnutí: 20. října 2016

Závěr: Tři metry prostoru připadající na jednoho vězně v celách, v nichž je umístěno více uvězněných, představují minimální standard pro účely aplikace čl. 3 Úmluvy.

Obsah: Stěžovatel byl odsouzen za ozbrojenou loupež a následně za krádež k souhrnnému trestu odnětí svobody. V průběhu výkonu trestu byl stěžovatel přemístěn ze státní věznice v Turopolje do krajské věznice v Bjelovaru, kde dle jeho stížnosti byl celkem 50 dnů, z toho 27 dnů nepřetržitě, uvězněn v prostorách, kde na osobu připadalo méně jak 3 m². Uváděl, že cely byly ve špatném technickém stavu, tmavé a špinavé. Nebyla mu nabídnuta příležitost zapojit se do práce a všeobecně neměl dostatečný přístup

k rekreačním a vzdělávacím aktivitám. Velký senát jednomyslně rozhodl, že byl porušen čl. 3 Úmluvy, pokud jde o období od 18. července do 13. srpna 2010, deseti hlasy k sedmi, že k porušení čl. 3 nedošlo, pokud jde o ostatní, nesouvislá období uvěznění v takto nedostatečném prostoru, a třinácti hlasy ke čtyřem, pokud jde o období, kdy byl stěžovatel uvězněn v prostorách, kde na osobu připadal prostor mezi 3 a 4 m². Soudci Sajó, López Guerra a Wojtyczek připojili společné částečně nesouhlasné stanovisko, druhé částečně nesouhlasné stanovisko připojili soudkyně Lazarova Trajkovska a soudci De Gaetano a Grozev, soudce Pinto de Albuquerque připojil samostatné nesouhlasné stanovisko.

Poznámka: Velký senát potvrdil, že jakmile osobní prostor uvězněného klesne pod 3 m², jeho nedostatek je vnímán jako natolik závažný, že zakládá silnou domněnku porušení čl. 3 Úmluvy. Na základě dokumentace předložené vládou a stěžovatelových vlastních vyjádření Velký senát dospěl k závěru, že podmínky, v nichž byl stěžovatel držen ve věznici v Bjelovaru, byly obecně nevhodné, ale k porušení čl. 3 došlo jen v souvislém období 27 dnů, po které byl stěžovatel držen v prostoru menším než 3 m² nepřetržitě. Ostatní období, v nichž měl stěžovatel k dispozici méně jak 3 m² lze považovat za krátkodobé a menší omezení osobního prostoru, vzhledem k tomu, že v témž období měl stěžovatel dostatečnou svobodu pohybu, měl k dispozici nabídku aktivit mimo vězeňskou celu a byl držen v obecně vyhovujícím vězeňském zařízení.

Související judikatura: rozsudek ze dne 13. 6. 2013, *A. F. v. Řecko*, č. 53709/11, rozsudek ze dne 11. 12. 2014, *Al. K. v. Řecko*, č. 63542/11, rozsudek ze dne 22. 5. 2008, *Alexov v. Bulharsko*, č. 54578/00, rozsudek ze dne 10. 1. 2012, *Ananyev a ostatní v. Rusko*, č. 42525/07 a 60800/08, rozsudek ze dne 3. 2. 2015, *Apostu v. Rumunsko*, č. 22765/12, rozsudek ze dne 9. 10. 2012, *Asyanov v. Rusko*, č. 25462/09, rozsudek ze dne 16. 5. 2013, *Barilo v. Ukrajina*, č. 9607/06, rozsudek ze dne 19. 3. 2013, *Blejuščă v. Rumunsko*, č. 7910/10.

Relevantní ustanovení: Čl. 3 Úmluvy o lidských právech a základních svobodách (zákaz mučení).

Připravila: Pavla Boučková